

Kulutus, kauppa ja ilmastonmuutos

Virikkeitä kysymysten ja vaikuttamisen tueksi

Opinkirjo 20.1.2021

Ilmastokirjo

Tietoa ja toimintaa -
otetaan ilmastonmuutos haltuun

Ilmastonmuutos ja kulutus

- ▶ Ilmastonmuutoksen kannalta tosi iso asia on kotitalouksien kulutus. Kotitalouden muodostavat kaikki ne henkilöt, jotka asuvat ja ruokailevat yhdessä tai jotka muuten käyttävät yhdessä tulojaan.
- ▶ Kulutukseen perustuvista ilmastokaasupäästöistä kotitalouksien osuus on noin kaksi kolmasosaa eli 66 prosenttia. Seuraavasta kuvasta näet, miten kotitalouksien kulutus jakautuu.
- ▶ Hiilijalanjälki tarkoittaa sitä, kuinka paljon kasvihuonekaasuja tuotteen tai toiminnan elinkaaren aikana syntyy.

KESKIVERTOSUOMALAISEN HIILIJALANJÄLKI

25%
2 600
Muu kulutus

 33 %
3 400
Asuminen

20%
2 100
Ruoka

 22 %
2 200
Liikenne ja matkailu

WWF kertoo, että toivoa on eli 5 syytä ilmastotoivoon

- ▶ Ekaksi: NUORET VAATIVAT ILMASTOTOIMIA
- ▶ Tokaksi: ILMASTOKRIISIN RATKAISUT OVAT OLEMASSA
- ▶ Kolmanneksi: YRITYKSET RATKOVA T JO ILMASTOKRIISIÄ
- ▶ Neljänneksi: KUNNAT HUOMIOIVAT ILMASTOVAIKUTUKSET PÄÄTÖKSISSÄÄN
- ▶ Viidenneksi: RAHA VIRTAA VÄHÄHIILISIIN SIJOITUKSIIN

Yhdessä eteenpäin

- ▶ Ostopäätökset ovat tärkeitä: ne ohjaavat tuottajien toimintaa. Jos ostamme ilmaston kannalta kestäviä tuotteita, niiden valmistaminen lisääntyy. Kilpailu ohjaa kaikkia tuottajia muuttamaan toimintaansa ilmastoystävälliseen suuntaan.
- ▶ Yksittäiset ihmiset ja kotitaloudet eivät silti yksin voi vaikuttaa. Yritysten tehtävä on muuttaa omaa toimintaansa ja tarjota ihmisille ilmaston kannalta parempia tuotteita ja tavaroita.
- ▶ Kaupalla on oma roolinsa: se voi palvella ilmastotietoisia asiakkaita yhä paremmin ja se voi vaikuttaa tavaroiden tuottajiin.

Kauppan vastuullisuus

- ▶ Kaupassa ilmastonmuutosta torjutaan pienentämällä kaupan omaa energiankulutusta, vähentämällä jätteen syntymistä sekä lisäämällä kierrätystä ja hyötykäyttöä. Kuljetusten tehokkuus ja ruokahävikin vähentäminen ovat tässä tärkeitä asioita.
- ▶ Kaupan vastuullisuutta on myös sellaisten tuotteiden ja palvelujen tarjoaminen, joiden avulla on helppoa tehdä ympäristön kannalta hyviä ja kestäviä valintoja.

Tehdään me itsekin hyviä ostopäätöksiä

- ▶ Omaan kulutukseen voi vaikuttaa harkitsemalla, mitä kaikkea todella tarvitsee ja ostamalla kestäviä sekä vastuullisesti tuotettuja tuotteita. Kaikkeen yksityinen ihminen ei suoraan voi vaikuttaa, mutta tavaroiden ja elintarvikkeiden osalta jokainen voi tehdä hyviä päätöksiä. Usein tällaiset päätökset kannattaa tehdä koko kotitalouden, esimerkiksi oman perheen kesken.

Hiilineutraalius

- ▶ Hiilineutraalius tarkoittaa, että hiilidioksidipäästöjä tuotetaan korkeintaan sen verran kuin niitä voidaan sitoa ilmakehästä hiilinieluihin. Nollapäästöjen saavuttamiseksi kaikki maailman kasvihuonekaasupäästöt on siis kyettävä ottamaan talteen.

Ruoan hiilijalanjälki

- ▶ Hiilijalanjälki tarkoittaa siis jonkin tuotteen, toiminnan tai palvelun aiheuttamaa ilmastokuormaa eli sitä, kuinka paljon kasvihuonekaasuja tuotteen tai toiminnan elinkaaren aikana syntyy.
- ▶ Erilaisten elintarvikkeiden hiilijalanjälki vaihtelee. Usein kasvisperäiset tuotteet ovat ilmaston kannalta vähemmän kuormittavia kuin vaikkapa naudanliha.

Ruokavaliolla on väliä

- ▶ Kasvispainotteinen ruokavalio on perusteltavissa hyvin monella tavalla: ympäristön ja eläinten hyvinvoinnin kannalta, sekä ihmisten terveyden kannalta.
- ▶ Terveellinen, ympäristöystävällinen ja eettinen, kasvispainotteinen ruokavalio sisältää runsaasti kasviksia, juureksia, papuja, linssejä, täysjyväviljoja, hedelmiä ja marjoja. Lisäksi se sisältää kotimaista kestävästi pyydettyä kalaa, korkeintaan lasin maitoa tai muutaman siivun juustoa päivässä, broileria muutaman kerran viikossa, punaista lihaa korkeintaan kerran viikossa ja muutamia kananmunia kuukaudessa. (Open ruokaopas, linkki alla.)
- ▶ Mitä tiedätte ruoan hiilijalanjäljestä?
- ▶ KOKEILKAAPA TÄTÄ: <https://www.k-ruoka.fi/artikkelit/vastuullisuus/kiroileva-hiili>

Ilmasto ja ruoka: trendejä kaupan näkökulmasta

- ▶ Ilmastotietoisuus näkyy tekoina. Jo pienillä ruokavalion muutoksilla ja vastuullisilla valinnoilla on merkitystä ilmastolle.
- ▶ Hävikkiä vähennetään aktiivisin toimenpitein kaupassa ja kotona.
- ▶ Asiakkaille tarjotaan lisää tietoa oman hiilijalanjäljen minimoinnista ostopäätösten tueksi.
- ▶ Uusia kasvisruokavaihtoehtoja. Vegeboomi jatkaa kasvuaan myös vuonna 2020. Suurimmat odotukset kohdistuvat vegaanisiin valmisruokiin.
- ▶ Helpommin lajiteltavia ja vähemmän muovia sisältäviä pakkauksia. Kaupan hyllyillä on tapahtumassa merkittävä muutos pakkausmateriaaleissa. Tuotteisiin ja pakkauksiin tulee lisää muovittomia vaihtoehtoja, muovin määrää vähennetään ja kierrätettävyyteen sekä kierrätyspisteisiin satsataan.
- ▶ Lähde: K-ryhmän trendikatsaus 2020

Ruokahävikki

- ▶ Ilmaston kannalta on tosi haitallista tuottaa ruokaa ja elintarvikkeita, joita kukaan ei käytä vaan ne menevät hukkaan.
- ▶ Miten ruokahävikkiä vähennetään kaupassa?
- ▶ Miten minä voin hävittää ruokahävikkiä? Entä meidän perhe?
- ▶ Entä kouluruokailussa?
- ▶ Mitä kaupassa tehdään? Seurataanko kaupassa tilauksia ja jos jotakin jää yli, pienennetäänkö tilausta? Koetetaanko tuotteiden pilaantumista välttää? Laitetaanko sellaiset elintarvikkeet, joiden viimeinen myyntipäivä lähestyy, tarjoukseen? Mitä tehdään sille ruoalle, jota ei enää saa myydä mutta jota voi vielä käyttää? Kysy kauppiaalta!

Näin kauppa vähentää ruokahävikkiä

K-ryhmän ruokahävikkihierarkia

Vinkkejä oman ruokahävikin vähentämiseen:

- ▶ Älä mene nälkäisenä kauppaan! Nälkäisenä tekee herkästi heräteostoksia.
- ▶ Suunnittele ateriat etukäteen ja käy läpi laatikostot; älä hamstraa!
- ▶ Kiinnitä huomiota pakkauskokoihin. Pienemmät pakkaukset ovat kilohinnaltaan usein kalliimpia. Mieti, voisitko ostaa isomman pakkauksen ja esimerkiksi pakastaa osan.
- ▶ Ruoan oikeaoppisen säilytyksen tärkeys. Oikein säilytetty ruoka on syömäkelpoista pidempään.
- ▶ Tiedosta “parasta ennen” sekä “viimeinen käyttöpäivä” merkintöjen ero. “Parasta ennen “ -tuotetta on useimmiten turvallista syödä vielä merkinnän päiväyksen jälkeen. Katso, haista sekä maista!
- ▶ Ja tietysti; valmista ruokaa tähteistä!! Netistä löytyy kasapäin loistavia reseptejä

Vastuullisuus kaupassa

- ▶ On tärkeää, että kauppa tarjoaa ostajille vastuullisia ja ympäristöystävällisiä tuotteita.
- ▶ Lähiruoka ja monipuolinen kasvisvalikoima esimerkiksi ovat usein hyviä valintoja.
- ▶ Soija ja palmuöljy ovat esimerkkejä ruoan tuotantoon liittyvistä ongelmista. Esimerkiksi suomalaiset vastuulliset yritykset pyrkivät hankkimaan vain vastuullisesti tuotettua soijaa ja palmuöljyä.
- ▶ Myös Reilun kaupan tuotteiden tarkoitus on parantaa muun muassa kaakaon, kahvin ja hedelmien tuottajien oloja maailmanlaajuisesti.

Vastuullisuuden kysymyksiä, esimerkkejä

- ▶ Palmuöljyä käytetään lukuisissa tuotteissa kuten valmisruuissa, kekseissä, karkeissa, leivonnaisissa, sipseissä, muroissa ja levitteissä. Palmuöljyn tuotantoon liittyy ongelmia, koska sen viljelemiseksi raivataan sademetsiä. Tämä kiihdyttää ilmastomuutosta kun puut eivät enää sido hiilidioksidia. Samalla eläinten ja ihmisten elinympäristöt vaarantuvat. Palmuöljyn viljelyssä myös työntekijöiden asemaan liittyy ongelmia. Palmuöljyä voidaan tuottaa myös vastuullisesti.
- ▶ Myös soijaa on hyvin monenlaisissa elintarvikkeissa, mm. valmisaterioissa, erilaisissa kastikkeissa ja suklaassakin. Soijaakin viljellään monesti vastuuttomasti metsiä hakaten. Viljelymaan raivaaminen voi myös vaarantaa alueen paikallisväestön elinoloja. Soijan käyttö eläinten rehuna voi vähentää soijan saatavuutta ihmisravinnoksi. Soijaakin tuotetaan myös vastuullisesti.

Pakkaukset

- ▶ Hyvä pakkaus suojelee esimerkiksi elintarvikkeiden laatua ja pidentää niiden säilyvyyttä. Niinpä viisas pakkaaminen on ekoteko muun muassa siksi, että ruokahävikki vähenee, kun elintarvikkeiden pilaantumista torjutan.
- ▶ Turhat pakkaukset rasittavat ympäristöä ja kuluttavat luonnonvaroja. Niiden valmistaminen ja hävittäminen voi aiheuttaa myös kasvihuonekaasupäästöjä.
- ▶ Millaisia pakkauksia löydät? Miten niitä voisi kehittää?
- ▶ Hei! Voitte tehdä ehdotuksen osoitteeseen.... (ilmastokirjo-sivuston ehdotuspalsta)

Lajittelu

- ▶ Pakkausten lajittelu on helppoa, kunhan muistaa kahden kohdan nyrkkisäännön: Jos sinulla on pakkaus ja se on kartonkia, lasia, metallia tai muovia, voit palauttaa sen Rinki-ekopisteelle tai oman kiinteistösi keräysastiaan. Pakkausjätteiden lajittelu on helppo tapa huolehtia ympäristöstä.

Muovi

- ▶ Muovi on pahimmillaan hankalaa saastetta luontoon ja meriin päätyessään.
- ▶ Monille elintarvikkeille muovi voi kuitenkin olla toimiva pakkausmateriaali , koska sen avulla elintarvikkeet säilyvät.
- ▶ Muovin kierrätys on tärkeätä. Tärkeää on myös, että pakkaukset ovat mahdollisimman helppoja kierrättää oikeaan kierrätysastiaan.
- ▶ Muovi muoveille tarkoitettuun astiaan, pahvit pahviastiaan, metallit ja lasi niille tarkoitettuihin astioihin.
- ▶ Tärkeää on, että pakkausmateriaalia käytetään mahdollisimman vähän.
- ▶ Millaisia muovipakkauksia löydät kaupasta? Onko erilaisten pakkausten perusteella helppoa tietää, miten ne pitää kierrättää?

Esimerkki

- ▶ Kesko tähtää siihen, että sen oma toiminta on hiilineutraalia vuoteen 2025 mennessä ja kokonaan päästötöntä vuonna 2030
- ▶ Kaupan oman toiminnan suurimmat päästöt syntyvät kiinteistöjen kuluttamasta sähköstä ja lämmöstä sekä logistiikan kuljetusten polttoaineenkulutuksesta.
- ▶ Keskeisiä keinoja nollapäästöihin pääsemiseksi ovat uusiutuvalla energialla tuotetun sähkön ja lämmön lisääminen sekä biodieseliin tai biokaasuun siirtyminen kotimaan kuljetuksissa.
- ▶ Kaupan keskusliike vaikuttaa myös tavaroiden toimittajiin: Kahdelle kolmasosalle suorien tavarantoimittajien päästöistä tulee olla asetettuna vähennystavoitteet vuoteen 2025 mennessä. Tällä tavalla pyritään siihen, että kaupan ohella koko tuotantoketju vähentää päästöjä.

Kysytään ja vaikutetaan

- ▶ Haluammeko saada tietoa ilmastoystävällisestä ruoasta, kierrätyksestä, ruokahävikistä tai vähäpäästöisistä tavaroista ja tuotteista?
- ▶ Haluammeko ehdottaa kaupalle uusia tapoja toimia ilmastoystävällisesti?
- ▶ Haluammeko vaikuttaa elintarvikeyrityksiin?
- ▶ Pitäisikö tarjolla olla parempia kasviruokia?
- ▶ Onko meillä idea uudeksi ilmastoystävälliseksi ruokatuotteeksi tai reseptiksi?
- ▶ Nyt tiedonhankinta ja vaikuttaminen on helppoa!
- ▶ Lähetetään meidän kysymyksemme tai mielipiteemme osoitteeseen suoralinja@opinkirjo.fi . Lisätietoa sivulta www.ilmastokirjo.fi
- ▶ Ne jotka asioista tietävät ja päättävät, vastaavat juuri meille!
- ▶ Sitten voimme jatka keskustelua.
- ▶ Annetaan äänemme kuulua!